

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
**ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
XIX СТ.**

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ІСТОРІЇ УКРАЇНИ, АРХЕОЛОГІЇ ТА
КРАЄЗНАВСТВА

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної
програми
Дні занять
Мова викладання
Консультації

Викладач

Контакти

бакалавр
03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
Історія та археологія
4
3 рік, V семестр
Обов'язковий компонент

згідно з розкладом
українська
щосереди 13.00–15.00 (113 кабінет, з
можливістю дистанційної роботи на
платформах ZOOM та Google-class).
кандидат історичних наук, доцент
Рахно Олександр Якович
E-mail: Rahno_205@ukr.net

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Історія України XIX ст.» є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми 032 «Історія та археологія». Дисципліна є продовженням наскрізного курсу «Історія України». Вона охоплює коло теоретичних і практичних проблем історії українських земель від кінця XVIII – до завершення XIX ст. Вивчення дисципліни сприяє процесу формування у студентів історичного мислення, умінню аналізувати й узагальнювати історичні події та явища, визначати їх суть, причинно-наслідкові зв'язки між ними, виділяти основне, об'єктивне і суб'єктивне, самостійно оцінювати і інтерпретувати історичний процес, робити правильні висновки з метою успішної розбудови своєї національної держави, усвідомлювати її роль і місце у світовій історії вихованню патріотизму.

Навчальна програма «Історія України XIX ст.» планується у V-му семестрі і передбачає 26 лекційних годин, 20 практичних і 74 години самостійної роботи. Формою підсумкового контролю якості знань, навичок, вмінь студентів є іспит.

Метою навчальної дисципліни «Історія України XIX ст.» є створення цілісного уявлення про соціально-економічний, політичний та культурний розвиток українських земель у XIX; формування у студентів компетентностей творчого осмислення історичного минулого українського народу в контексті світової історії та практики державотворення в сучасній українській державі; набуття студентами наукового бачення суспільних явищ, подій, тенденцій минулого та сучасного; застосовувати набуті знання з історії України при викладанні курсу у закладах середньої освіти, для орієнтації в громадсько-політичному житті та оцінки суспільних явищ і подій; виховання у студентської молоді патріотизму, активної громадської позиції.

Завдання: розвиток навичок наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей історичного процесу; оволодіння практичними навичками роботи з історичними джерелами і науковою літературою; вироблення уміння правильно оформляти методологічний і технічний інструментарій наукових досліджень; пробудження і розвиток інтересу до України, виховання любові та поваги до її культури, звичаїв, традицій, історичного минулого; вироблення наукового бачення суспільних явищ, подій, тенденцій минулого та сучасного; формування умінь критично аналізувати отриману з різних джерел інформацію, самостійно трактувати її, застосовувати набуті знання з історії для орієнтації в громадсько-політичному житті та оцінки суспільних явищ і подій; виховання національної і громадської свідомості, формування толерантного, неупередженого ставлення до інших народів, утвердження ідеалів гуманізму.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історія українського народу та інших етносів, які мешкали на території сучасної України у XIX ст. в період перебування українських земель у складі Австро-Угорської та Російської імперій, соціально-економічні, політичні та культурні процеси даного періоду.

- Програма навчальної дисципліни** складається з двох змістових модулів:
1. Українські землі наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.
 2. Модернізаційні процеси на українських землях у другій половині XIX ст.

Обсяг дисципліни

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ECTS	4	4
Кількість годин:	120	120
- лекції	26	10
- практичні / семінарські	20	8
- лабораторні		
- індивідуальні завдання		
- самостійна робота студента	74	102

Статус навчальної дисципліни: нормативна (обов'язкова)

Передумови для вивчення дисципліни Навчальна дисципліна «Історія України XIX ст.» пов'язана з наступними дисциплінами: «Стародавня історія України», «Історія України литовсько-польської доби», «Історія України доби Гетьманщини», «Історія країн Європи і Америки нового і новітнього часу», «Історія української культури».

Очікувані результати навчання і фахові компетентності), що формуються в процесі вивчення дисципліни «Історія України XIX ст.»:

Загальні компетентності

- ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні (фахові) компетентності

- СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.
- СК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.
- СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.
- СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.
- СК 5. Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

СК 13. Здатність визначати причинно-наслідкові зв'язки розвитку людської цивілізації, основні етапи її становлення.

СК 14. Здатність визначати загальні закономірності та особливості історичного розвитку країн світу, визначати місце історії України у контексті світової історії.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і

методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

ПРН 8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки детальні знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН 15. Застосовувати набуті спеціальні компетентності на широкому громадсько-політичному та суспільному рівнях, аргументувати важливість соціальних функцій історика в сучасному суспільстві.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	лаб	ін д	с.р .		л	п	ла б	ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Українські землі у першій половині XIX ст.												
Тема 1. Вступ. Українське національне відродження кінця XVIII–початку XX ст.	8	2				6	12	1				11
Тема 2. Політичне становище українських земель у першій половині XIX ст.	12	4	2			6	12	1	2			9
Тема 3. Соціально-економічний розвиток українських земель у першій половині XIX ст.	10	2	2			6	12	1				11
Тема 4. Суспільно-політичні та національний рухи на українських землях в першій половині XIX ст.	12	4	2			6	12	1	2			9
Тема 5. Культура України першої половини XIX ст.	8		2			6	12	1				11
Разом ЗМ 1	50	12	8			30	60	5	4			51
Змістовий модуль 2. Модернізаційні процеси на українських землях у другій половині XIX ст.												
Тема 6. Модернізаційні	8	2				6	12	1				11

процеси на з/у українських землях у другій половині XIX ст.											
Тема 7. Реформи 60–70 рр. XIX ст. та їх реалізація на Наддніпрянській Україні.	10	4				6	12	1			11
Тема 8. Соціально-економічний розвиток українських земель у другій половині XIX ст.	10	4				6	12	1			11
Тема 9. Суспільно-політичні та національно-визвольний рухи у другій половині XIX ст.	34	4	10			20	13	2	2		9
Тема 10. Культурне життя України в другій половині XIX ст.	8		2			6	11		2		9
Разом за ЗМ 2	70	14	12				102	5	4		51
Усього годин	120	26	20			74	120	10	8		102

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Інкорпорація українських земель до складу Російської та Австрійської імперій у першій половині XIX ст.	2
2	Антикріпосницькі рухи селянства першої пол. XIX ст.	
3	Кирило-Мефодіївське товариство	2
4	Культурне життя українських земель пер. пол. XIX ст.	2
5	Володимир Боніфатійович Антонович – ідеолог хлопоманства.	2
6	Концепція майбутнього розвитку України у працях Миколи Драгоманова	2

7	Народницький рух в Україні.	2
8	Громадівський рух: суть, особливості, діячі.	2
9	Теоретичні засади розвитку суспільно-політичної думки на українських землях наприкінці ХІХ – на поч. ХХ ст.	2
10	Культурне життя Наддніпрянської України другої половини ХІХ ст.	2

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Алексєєв Ю.М. Історія України: навчальний посібник для вузів. К., 2004. 256 с.
2. Бойко О.Д. Історія України: Посібник. К., 2016. 656 с.
3. Бокань В.А. Історія культури України: Навч. посібник. К., 2002. 256 с.
4. Горєлов М.Є., Моця О.П., Рафальський О.О. Цивілізаційна історія України. К., 2005.
5. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації ХІХ–ХХ століття. К.: Генеза, 2000. 360 с.
6. Гупан Н.М., Пометун О.І. Історія України. К.: Освіта. 2012. 336 с.
7. Економічна історія світу і України: підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Б.Д.Лановика. Тернопіль, 2004. 456 с.
8. Історія України: Документи. Матеріали / Уклад., комент. В.Ю.Короля. К., 2001.
9. Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин. К. : Наук. думка, 2013. 1056 с.
10. Котова Н. Історія України: навчальний посібник. Харків: Одиссей, 2005. 413 с.
11. Литвин В. Історія України: підручник / відп. ред.. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. 991 с.
12. Литвин В.М. Історія України (у 3-х томах). К.: Альтернативи, 2005.
13. Марчук С. Писемні джерела з історії України: Курс лекцій. – Львів: Світ, 1999. – 352 с.; іл.
14. Михальчук П. А. Історія України. Курс лекцій. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. і перероб. Тернопіль: Астон, 2003. 272 с.
15. Михальчук П.А. Історія України, Термінологічний і хронологічний довідник. Вид 2-ге, доп. і перероб. Тернопіль: «Підручники і посібники», 2006. 192 с.
17. Підкова І., Шуст Р. Довідник з історії України. Ч. 1-3. К.: Генеза, 1999.
18. Політична історія України. У 6-ти т. К., 2002–2004.
19. Політична історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.І.Танцюри. К., 2001. 488 с.
20. Рибалка І.К. Історія України. У 2-х ч. Ч.ІІ. Від початку ХІХ ст. до 1917 р. Харків, 1997. Ч.2.

Допоміжна література:

1. Антонович М. З історії громад на рубежі 1850-1860-х рр.. (Коли постали громади?) // Київська старовина. 1998. № 2. С. 28-49.
2. Болдирєв О.В. Одеська громада. Історичний нарис про українське національне відродження в Одесі в 70-ті роки ХІХ ст. Одеса, 1994.

3. Голобуцький О., Кулик В. Український політичний рух на Наддніпрянщині кінця ХІХ– початку ХХ століття. Довідник. К., 1996.
4. До історії національних меншин Австро-Угорщини (ХІХ – початок ХХ ст.) /Упор. Коталя Й. – Ужгород, 2001.
- 5.Дорошенко Д. Нарис історії України. У 2-х т. К., 1992.
- 6.Дорошенко Д. Огляд української історіографії. К., 1996.
7. Іваницька С. Українська ліберально-демократична партійна еліта: «колективний портрет» (кінець ХІХ – початок ХХ століття). Запоріжжя: «Просвіта», 2011. 452 с.
8. Іваницька С. Українська ліберально-демократична партійна еліта: «колективний портрет» (кінець ХІХ – початок ХХ століття). – Запоріжжя: «Просвіта», 2011.
9. Історія України. Нове бачення. У 2-х т. К., 1996.
10. Історія України / Під ред. Ю.Зайцева. Львів, 1996.
11. Історія України /Під ред. В.А.Смоля. К., 1997.
12. Історія українського селянства. Нариси в 2-х томах. К., 2006.
13. Історія української літератури ХІХ ст. К., 2003. Кн. 1-2.
14. Казьмирчук Г., Латиш Ю. Рух декабристів: дискусійні питання та спроба їх розв’язання (до 180-річчя повстання) // Укр. іст. журн. 2005. № 6. С. 50–65.
15. Калініченко В.В., Шабельник Г.П. Витоки світогляду та політичної свідомості революційних народників в Україні 70-х рр. ХІХ ст. (соціально-психологічний аспект) // Укр. іст. журн. 2006. № 2. С. 38–48.
16. 10. Кармазин М.С. Ідея державності в українській політичній думці (кінець ХІХ – початок ХХ століття). К., 1998.
17. Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі ХІХ–ХХ ст.: Соціально-політичний портрет. – К., 1993.
18. Катренко А.М. Початки нового етапу українського національного руху в ХІХ ст. (громади 60-х рр.. ХІХ ст.) // Пам’ять століть. 1996. № 2. С. 23–26.
19. Катренко А. Одеська громада 70-90-х рр.. ХІХ ст. //Київська старовина . 1998. № 2. С. 84–95.
20. Катренко А.М. Український національний рух ХІХ ст.: У 2-х частинах. К., 1998–1999. Ч. II. 60-90-ті рр. ХІХ ст.
21. Катренко А.М. У пошуках шляхів побудови справедливого суспільства (Діяльність народовольців і чорнопередільців в Україні у 80-х рр. ХІХ ст.). К., 2001.
22. Катренко А.М. Національно-культурна та політична діяльність Київської громади (60-70 рр. ХІХ ст.) К., 2003. 180 с.
23. Когут З. Російський централізм і українська автономія. – К., 1996.
24. Колесник В., Рафальський О. Український рух в Австро-Угорщині (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). – К., 1998.
25. Колесник В., Рафальський О., Тимошенко О. Шляхом національного відродження. Національне питання в програмах та діяльності українських партій Наддніпрянщини (1900 – 1907). – К., 1998.
26. Наумець Л. Товариство об’єднаних слов’ян. Житомир, 1997.

- 27 Никифорок М.В. Буковина в державно-правовій системі Австрії (1774–1918 рр.). Чернівці: Рута, 2004. 383 с.
28. Половець В.М. Кооперативний рух в Лівобережній Україні (1861–1917 рр.). Чернівці, 1996.
29. Полонська-Василенко Н. Історія України. 2-е вид. К.: “Либідь”, 1993. Т.2: Від середини XVII століття до 1923 року. С. 407–606.
30. Рахно О. Я. Чернігівські земці (історико-біографічні нариси). Чернівці: КП «Видавництво «Чернігівські обереги», 2009. 352 с.
31. Рахно О.Я. Земська реформа 1864 р. і утворення органів земського самоврядування в Чернігівській губернії // Сіверянський літопис. 2010. № 6. С. 101–111.
32. Рахно О.Я. Голови Чернігівської губернської земської управи: Біобібліографічний довідник. Чернівці: Десна Поліграф, 2013. 240 с.
33. Русов О. О. Щоденники та спогади / [упорядкування, підготовка до друку, вступна стаття, коментарі О. Я. Рахна]. Чернівці: Десна Поліграф, 2011. 320 с.
34. Русалка Дністрова: Документи і матеріали. – К., 1988.
36. «Руська трійця». З історії суспільно-політичного руху і культури України. К., 1987.
- 35 Сарбей В.Г. Національне відродження України. Т.9. К., 1999. 336 с.
36. Симоненко Р.Г. Українсько-польські відносини та боротьба за єдність України XIX – початок XX ст. К., 2007.
37. Сухий О. Галичина між Сходом і Заходом. Нариси історії XIX – початку XX ст. Львів, 1997.
38. Тейлор А. Габсбурзька монархія 1809–1918. Історія Австрійської імперії та Австро-Угорщини. Львів, 2002.
39. Українські політичні партії кінця XIX – початку XX ст. Програмні та довідкові матеріали. К., 1993.
40. Шандра В. Малоросійське генерал-губернаторство 1802-1856 рр. К., 2001. 355 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

Книги з історії України XIX ст.

http://www.npu.edu.ua/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=62&limit=500&limitstart=0&order=date&dir=DESC&Itemid=156&lang=ua

Карти українських земель у XIX ст.

<http://lesson-history.narod.ru/mapr3.htm>- исторические

Україна у XIX ст.

<http://ukrstor.com/ukrstor/pashaeva-galiziawrussovlit.html>-западная

Російська імперія XIX ст.

<http://xix-vek.ru/material/item/f00/s00/z0000003/index.shtml>-история

Історія Російської імперії у XIX ст. <http://lants.tellur.ru/history/>

Коллекция «Исторические документы» Российского общеобразовательного портала <http://historydoc.edu.ru/>

Виртуальный музей декабристов <http://decemb.hobby.ru/>

Династия Романовых <http://www.moscowkremlin.ru/romanovs.html>

Российский исторический журнал <http://www.istrodina.com/>
Проект Русский биографический словарь <http://www.rulex.ru/>
Всемирная история <http://www.historic.ru/>
<http://www.biografia.ru/>
История России XIX век <http://lesson-history.narod.ru/>

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад освітнього менеджменту, економіки, права тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконати індивідуальне завдання, підготовка якого є обов'язковою умовою допуску до екзамену.
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 60 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)).

У процесі навчання та при підготовці рефератів, індивідуальних завдань забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на практичному занятті	10	5	до 50
Самостійна робота: Підготовка до колоквіуму	1	10	до 10
Підготовка індивідуального завдання (реферату, презентації)	1	15	до 15
Складання екзамену			до 25
Усього:			до 100